

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรอยปณิธานพุทธทาสภิกขุ เพื่อหนุนเสริมคุณภาพชีวิต ของเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี*

THE HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT ACCORDING TO BUDDHADASA BHIKKHU'S IDEA FOR CONTRIBUTION OF LIFE QUALITY OF THE YOUTH AT SURAT THANI PROVINCE

ธรรม เลื่องสุนทร*, ดิเรก นุ่นกล้า, กันตภณ หนูทองแก้ว, พระพันธ์ ธมมวิโส (อนันตพงศ์), สุขอุษา นุ่นทอง

Tam Luansunthorn*, Direk Nunklam, Kantaphon Nuthongkaew, Pharpan Thammawangso (Anantapong), Sukusar Nuntong

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus,

Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: soontorn.tham245@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์องค์ความรู้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรอยปณิธานพุทธทาสภิกขุ ศึกษากระบวนการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ฯ และสร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรอยปณิธานพุทธทาสภิกขุเพื่อหนุนเสริมคุณภาพชีวิตของเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ตัวแทนพระภิกษุ บุคลากรทางการศึกษา นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมทั้งสิ้นจำนวน 25 ราย เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบไม่เป็นทางการ และสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ความรู้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรอยปณิธานพุทธทาสภิกขุ มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นคงทางสุขภาพร่างกาย ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความมั่นคงทางจิตใจ และด้านความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม 2) กระบวนการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรอยปณิธานพุทธทาสภิกขุเพื่อหนุนเสริมคุณภาพชีวิตของเยาวชน เพื่อให้เยาวชนได้ใช้หลักธรรมคำสอนทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความมั่นคงทางสุขภาพร่างกาย ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความมั่นคงทางจิตใจ และด้านความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม ตามโมเดลการจัดกิจกรรมยุวพุทธทาสจิตอาสา และ 3) สร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรอยปณิธานพุทธทาสภิกขุเพื่อหนุนเสริมคุณภาพชีวิตของเยาวชนมี 4 เครือข่าย ได้แก่ ภาคคณะสงฆ์จังหวัด อุปถัมภ์ และเป็นวิทยากรร่วม ภาครัฐโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดงบประมาณอบรมส่งเสริมจริยธรรม มหาวิทยาลัยจัดทำหลักสูตรพุทธทาสศึกษา จิตอาสา ภาคเอกชน คือ บริษัทส่งเสริม และภาคประชาสังคม คือ คณะสงฆ์จัดครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

คำสำคัญ: การพัฒนา, ทรัพยากรมนุษย์, ปณิธานพุทธทาสภิกขุ, หนุนเสริมคุณภาพชีวิต, เยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Abstract

This research aims to analyze the knowledge of human resource development following the Buddhadasa Bhikkhu's determination, study the process of human resource development, and establish a network of human resource development following the Buddhadasa Bhikkhu's determination to support the quality of life of the youth in Surat Thani Province. This is a qualitative research. The key informants are representatives of monks, educational personnel, Buddhist scholars, village headmen, and sub-district headmen in Surat Thani Province, totaling 25 persons, who were purposively selected. The research instruments are structured in-depth interviews. Data collection is done through interviews, informal observations, and focus group discussions. Data is analyzed inductively. The research results show that 1) Knowledge of human resource development following the Buddhadasa Bhikkhu's determination consists of 4 aspects: physical health security, social and economic security, mental security, and environmental security. 2) The process of human resource development following the Buddhadasa Bhikkhu's determination to support the quality of life of the youth is to enable the youth to apply the principles of the Dhamma teachings in all 4 aspects: physical health security, social and economic security, mental security, and environmental security. According to the model of organizing activities for the Young Buddhadasa Bhikkhu Spirit and creating a network of human resource development partners following the Buddhadasa Bhikkhu's determination to support the quality of life of the youth, there are 4 networks: the provincial clergy sector, which supports and is a co-lecturer; the government sector, by the provincial administrative organization, provides a budget for ethics promotion training; the university creates a Buddhadasa Volunteer Spirit curriculum; the private sector, which is a promotion company; and 3) The civil society sector, which is the clergy, which provides monk teachers to teach morality in schools. This is to develop the quality of life of the youth in Surat Thani Province.

Keywords: Development, Human Resources, Buddhadasa Bhikkhu's Vow, Supporting Quality of Life, Youth of Surat Thani Province

บทนำ

มนุษย์ถือเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและประเทศเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560 - 2564) ได้กำหนดไว้ว่า การพัฒนาในระยะต่อไปจึงต้องให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ เริ่มตั้งแต่กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ต้องพัฒนาให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้ และทักษะชีวิต เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ควบคู่กับการพัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดีมีสุขภาวะที่ดีมีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม

ส่วนรวม มีทักษะความรู้และความสามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงรอบตัวที่รวดเร็ว บนพื้นฐานของการมีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็งทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันชุมชน และภาคเอกชนที่ร่วมกันพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีคุณภาพสูง อีกทั้งยังเป็นทุนทางสังคมสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 13 (2566 - 2570) เป้าหมายที่ 1 ยังมุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้วยการพลิกโฉมสมรรถนะของบุคลากรภาครัฐ หรือพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้ว่า คนไทยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในทุกช่วงวัย มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับ โลกยุคใหม่ มีคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีภูมิคุ้มกัน ต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมฉับพลันของโลก สามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคม ได้อย่างสงบสุข ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มุ่งเน้นการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี โดยอาศัยสถาบันทางสังคมผ่านการขัดเกลาทางสถาบันศาสนาที่เชื่อมโยงกับบริบท แนวคิดและหลักคำสอน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักศาสนาจนบรรลุวัตถุประสงค์การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี คือ ต้องพัฒนาตนให้เป็นคนดีก่อน แล้วสังคมก็จะดีไปด้วย (พระครูใบฎีกาธีรยุทธ จนูปโม, 2563)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักศาสนานั้น พุทธทาสภิกขุ (พระธรรมโกศาจารย์, พระมหาเจื้อมอินทปญฺโญ) แห่งสวนโมกขพลาราม วัดธารน้ำไหล ตำบลเวียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทที่มีแนวคำสอนตามพุทธประสงค์ที่มุ่งเพื่อความพ้นทุกข์ ดับทุกข์ ตามคำปณิธาน 3 ประการ อันเป็นเป้าหมายของท่านนั้น ต้องการตั้งปณิธาน 3 ประการ ปณิธานข้อ 1) พยายามเข้าถึงหัวใจศาสนาของตน 2) การทำความเข้าใจระหว่างศาสนา โลกมีหลายศาสนา เป็นไปตามธรรมชาติ ทุกศาสนามีความมุ่งหมายตรงกัน และ 3) การนำโลกออกมาเสียจากวัตถุนิยม ศึกษาให้เข้าใจคำว่า วัตถุนิยม วัตถุนิยมทำโลกร้อนด้วย กิเลส กิเลส - วัตถุนิยมเป็นปัญหาใหญ่ ซึ่งปัจจุบันสถานการณ์โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีด้านสารสนเทศที่ทำให้มนุษย์สามารถติดต่อ และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันที่มีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น สังคมโลกที่เคยกว้างใหญ่กลับแคบลง ดินแดนของแต่ละประเทศที่อยู่ห่างไกล สามารถติดต่อถึงกันได้ ภายในเวลาไม่กี่เสี้ยววินาทีประดุจดังเป็นหมู่บ้านโลก (Global Village) ที่มีวิธีการคิด การเจริญเติบโต ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคล ชุมชน หน่วยธุรกิจ และรัฐบาล อันมีลักษณะเป็นแบบเดียวกันทั่วโลกที่เรียกว่า โลกาภิวัตน์ วิธีคิดนี้นำไปสู่วิถีชีวิตปฏิบัติของคนทั่วโลกที่ระบุนิยมความสัมพันธ์เชิงพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตตามหลักการที่ตนเชื่อถือ และศรัทธา สำหรับท่านพุทธทาสภิกขุ ได้เน้นย้ำคุณภาพชีวิตเชิงพุทธในมิติความไม่เห็นแก่ตัวโดยยึดหลัก 3 ประการ เพื่อหนุนเสริมคุณภาพชีวิตของเยาวชน ดังกล่าวแล้ว

พุทธทาสภิกขุ ท่านได้กล่าวถึงปัญหาของวัยรุ่นสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นเกิดปัญหา ปัจจัยที่ทำให้วัยรุ่นเกิดปัญหา และได้เสนอหลักการและแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ให้มวลมนุษยชาติมีความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้มวลมนุษยชาติออกมาเสียจากการเป็นทาสวัตถุนิยม หรือการอยู่กับวัตถุนิยมอย่างรู้เท่าทัน ปราศจากการยึดมั่นถือมั่น ความเป็นตัวกู ของกู รู้จัก การแบ่งปัน ดำรงชีวิตด้วยความพอเพียง พอดีสะอาด สว่าง และสงบ มีความเมตตากรุณา ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน พร้อมทั้งแผ่ถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งหลาย อย่างรอบด้าน รวมไปถึงการตีความคำสอนของพระพุทธศาสนาด้วยปัญญาและเหตุผล ทำให้แนวคิดของท่านสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างหลากหลาย และเหมาะสมสอดคล้อง กับพื้นฐานความรู้อุปนิสัย โดยไม่จำกัด

ชนชั้น เชื้อชาติและศาสนา เพราะท่านเชื่อว่ามวล มนุษยชาติทุกคน ก็คือ เพื่อนร่วมเกิด แก่ เจ็บ และตาย ด้วยกัน ทั้งหมด และสิ่งที่สำคัญหัวใจ ของทุกศาสนาก็เช่นกัน คือ ต้องการให้มวลมนุษยชาติทุกคนพ้นจากความทุกข์ จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้เขียนสนใจที่จะศึกษา เรื่อง แนวคิดของ พุทธศาสนิกชนกับการออกมาจาก วัตถุนิยม ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คาดว่า จะเป็นประโยชน์ ต่อผู้ที่สนใจในการศึกษาแนวคิดของพุทธศาสนิกชนแล้ว นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิด ความสุขต่อตนเองและควมมีสันติภาพต่อสังคมโลก (ปัทวี สัตยวงศ์ทิพย์, 2558)

สืบเนื่องจากการที่ท่านพุทธศาสนิกชน ได้ทำการเผยแพร่พระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตามแนวคิด คำสอนของท่านนั้น เริ่มจากการเรียนธรรมะที่ถูกต้อง จนถึงดับทุกข์ของตนเองจนตลอดสายสิ้นเชิง ได้รับรางวัล ปริญญาบัตร สาขาต่าง ๆ มากมายและรางวัลจากองค์การยูเนสโก หนังสือ เรื่อง “แก่นพุทธศาสนา” เป้าหมายของท่านนั้นต้องการตั้งปณิธาน 3 ประการ ปณิธานข้อ 1) พยายามเข้าถึงหัวใจศาสนาของตน 2) การทำความเข้าใจระหว่างศาสนา โลกมีหลายศาสนา เป็นไปตามธรรมชาติ ทุกศาสนามีความมุ่งหมายตรงกัน และ 3) การนำโลกออกมาเสียจากวัตถุนิยม ศึกษาให้เข้าใจคำว่า “วัตถุนิยม” วัตถุนิยมทำให้โลกร้อนด้วย กิเลส กาม เภยริติ - วัตถุนิยม เป็นปัญหาใหญ่ ที่ให้คิดสอนใจแก่ผู้อ่านในการดำรงชีวิตให้มีความสุข และเป็นที่พึงพอใจของบุคคลต่าง ๆ ในสังคม สารธรรมคำสอนมักเกิดจากประสบการณ์ของผู้ใหญ่ สำหรับใช้สอนลูกหลานสืบต่อ ๆ กัน เพื่อสร้างค่านิยม พื้นฐานให้ลูกหลานเกิดความรักในตนเอง รักผู้อื่น และรักศักดิ์ศรี ของผู้อื่นด้วย (สมเจตน์ ผิวทองงาม, 2557)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจที่จะศึกษา เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรอย ปณิธานพุทธศาสนิกชนเพื่อหนุนเสริมคุณภาพชีวิตของเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเป็นการปลูกฝังคุณธรรมและ จริยธรรมให้แก่คนในสังคมเพื่อให้มีแนวทางการประพฤติดีประพฤติชอบ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ และฝังรากลึกอยู่ใน โครงสร้างของสังคมไทยตลอดมา มีแรงบันดาลใจและพิจารณาเห็นว่าปัญหาของเยาวชนควรได้รับการแก้ไข และ ต้องการให้หลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนิกชนได้รับการพัฒนาต่อยอดสืบสานเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา สังคมโดยรวมอันจะได้เป็นประโยชน์เพื่อบำบัดทุกข์ตามพุทธศาสนาสอดคล้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ความรู้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรอยปณิธานพุทธศาสนิกชนเพื่อหนุนเสริม คุณภาพชีวิต
2. เพื่อศึกษากระบวนการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรอยปณิธานพุทธศาสนิกชน เพื่อหนุนเสริม คุณภาพชีวิตของเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อสร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรอยปณิธานพุทธศาสนิกชนเพื่อหนุนเสริม คุณภาพชีวิตของเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)
2. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระภิกษุ บุคลากรทางการศึกษา นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีรายละเอียดจำแนกเป็น 4 กลุ่ม

ได้แก่ กลุ่มตัวแทนพระภิกษุ จำนวน 7 ราย กลุ่มตัวแทนทางบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 ราย กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 5 ราย กลุ่มตัวแทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 5 ราย รวมทั้งสิ้นจำนวน 25 ราย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ลงพื้นที่ภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งได้ดำเนินการตามขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยในการสัมภาษณ์และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครศรีธรรมราช และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขออนุญาตเข้าทำการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้ผ่านการตรวจประเมินหาความเที่ยงตรง (Validity) และความถูกต้องของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน โดยใช้กระบวนการ ดังนี้ ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขออนุญาตเข้าทำการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลกำหนดแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การเก็บข้อมูลด้านเนื้อหาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน มี 4 ด้าน คือ ด้านความมั่นคงทางสุขภาพร่างกาย ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความมั่นคงทางจิตใจ และ ด้านความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม 2) การสังเกตแบบไม่เป็นทางการ และ 3) การสนทนากลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนตามรอยปณิธานของพุทธทาสภิกขุ และเพื่อสร้างภาคเครือข่ายการพัฒนารวมถึงเพื่อยืนยันข้อมูลการตกผลึกองค์ความรู้ใหม่ หรือนวัตกรรมที่ได้สร้างการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analitic Induction) แล้วนำเสนอข้อค้นพบทั้งหมดในรูปแบบเชิงพรรณนาตามบริบท วัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

องค์ความรู้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรอยปณิธานพุทธทาสภิกขุเพื่อหนุนเสริมคุณภาพชีวิตของเยาวชนได้เกิดองค์ความรู้ขึ้นมาที่เรียกว่า ยุวพุทธทาสจิตอาสาโมเดล ประกอบด้วยความมั่นคงทางสุขภาพร่างกาย เยาวชนได้รับความรู้เรื่องสุขภาพ ส่งเสริมการออกกำลังกาย และดูแลด้านโภชนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ สร้างชุมชนเข้มแข็ง พัฒนาทักษะชีวิต สร้างแรงบันดาลใจและเป็นอย่างที่ดี ส่งเสริมการศึกษาและอาชีพ สนับสนุนทางการเงินและทรัพยากร ด้านความมั่นคงทางจิตใจ มีสภาพแวดล้อมที่สร้างสรรค์ ความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว เพื่อน พัฒนาทักษะในการจัดการกับอารมณ์ การรับรู้ และเข้าใจจิตวิทยา การปรุงแต่งจนเกิดความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ ชอบก็ไม่ใช่ ไม่ชอบ ก็ไม่ใช่ และในขณะเดียวกันความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการปรุงแต่งจนเกิดความรู้สึกลงลึกไปที่ ความหมายจะนำไปสู่ความอยากซึ่งความอยากนี้ประกอบด้วย ความอยากในกาม ความอยากในความเป็นอยู่อย่างใดอย่างหนึ่ง ความอยากในอันที่จะไม่มี ไม่เป็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ฉะนั้น การกระทบ หรือการสัมผัสแบบอวิชชาแล้วนำไปสู่การปรุงแต่งจนเกิดความรู้สึกลงลึกไปที่ความหมายนำไปสู่ความอยาก เมื่อได้ความอยากตามที่ยากแล้วก็ยึดติดในสิ่งได้นั้น ท่านผู้รู้เรียกจิตที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของวัตถุนี้ว่า อัสสาทะ คือ รสเอร็ดอร่อยของวัตถุ หรือการติดอก ติดใจรสเอร็ดอร่อยของวัตถุ การออกมาเสียจากวัตถุนิยมต้องอาศัยธรรมนิยาม มีสัมมาทิฐิ

สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ และ สัมมาสมาธิโดยใช้หลัก สัมมาทิฐิเป็นตัวนำไปสู่เป้าหมายในการดำเนินชีวิตที่ออกมาเสียจากวัตถุนิยมด้วยความตั้งมั่นอย่างแน่วแน่ ซึ่งต้อง อยู่ในระดับสังขารที่มีรากฐาน การเรียนรู้ อบรม ศึกษา ส่งเสริมจิตสำนึก มีส่วนร่วมในชุมชน สร้างแรงบันดาลใจ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่สอดคล้องกับปณิธานของพุทธทาสภิกขุ 3 ประการ

กระบวนการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรอยปณิธานพุทธทาสภิกขุ เพื่อหนุนเสริมคุณภาพชีวิตของ เยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ในการเป็น “ลูกที่ดี ศิษย์ที่ดี เพื่อนที่ดี พลเมืองที่ดีชาวพุทธที่ดี และมนุษย์ที่เต็ม” หมายถึงการมีคุณสมบัติและการปฏิบัติตัวในแต่ละบทบาทหน้าที่อย่างดีเยี่ยมลูกที่ดี เคารพและ ดูแลพ่อแม่ ศิษย์ที่ดี เรียนรู้และปฏิบัติตามคำสอนของครู เพื่อนที่ดี สนับสนุนและซื่อสัตย์ต่อเพื่อน พลเมืองที่ดี ปฏิบัติตามกฎหมายและมีส่วนร่วมในสังคม ชาวพุทธที่ดี ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาจนเข้าถึงหัวใจ พระพุทธศาสนา คือ การเห็นแจ้งด้วยความรู้สึกลงใจอย่างแท้จริงว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวงอันใด ๆ ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น พุทธศาสนิกชนเข้าถึงหัวใจพระพุทธศาสนาได้หลายวิธี เช่น เข้าใจภาษาคน - ภาษาธรรม การไม่รู้ภาษาธรรมเป็น อุปสรรคอันยิ่งใหญ่ทำให้เข้าไม่ถึงหัวใจศาสนา, ฝึกให้มีสติสัมปชัญญะด้วยอานาปานสติภาวนา, พยายามดึงจิตของตน ออกจากอำนาจวัตถุนิยม หันมาหาธรรมนิยมนการดำเนินชีวิตตามแนวทางเหล่านี้ช่วยให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าและมีความสุขในชีวิต และสร้างผลดีต่อสังคมและโลกใบนี้ ไว้ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนอย่างแท้จริง

การสร้างภาคีเครือข่ายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรอยปณิธานพุทธทาสภิกขุเพื่อหนุนเสริมคุณภาพ ชีวิตของเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ภาคีเครือข่ายฯ ประกอบด้วย ภาครัฐ องค์กรการบริหารส่วน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จัดงบประมาณอบรม จัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จัดทำ และ พัฒนาหลักสูตรพุทธทาสจิตอาสา สภาเด็ก และเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่งเสริมจัดกิจกรรมพัฒนา วิทยาลัยสงฆ์ สุราษฎร์ธานี ส่งเสริมวิทยากรอบรมจริยธรรม คุณธรรมคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานีสอนธรรมศึกษาในโรงเรียน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี จัดกิจกรรมส่งเสริม พัฒนา ภาคประชาสังคม คือ พุทธสมาคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี จัดพระธรรมวิทยากรอบรม สภาวัฒนธรรม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่งเสริมงบประมาณกิจกรรม พัฒนา อาสาสมัครพัฒนาชุมชน จัดงบประมาณ ส่งเสริมอาชีพ อาสาสมัครคุมประพฤติจังหวัดสุราษฎร์ธานี จัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้กฎหมาย อาสาสมัครกุศลศรัทธาสุราษฎร์ธานี ให้ความรู้การกู้ภัย และบรรเทาสาธารณภัย และภาคเอกชน คือ กลุ่มบริษัทห้างร้านต่าง ๆ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จัดงบประมาณ ให้การส่งเสริม จัดกิจกรรมอบรม จัดเวทีเยาวชน เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีร่วมกันแบบองค์รวม

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

องค์ความรู้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรอยปณิธานพุทธทาสภิกขุเพื่อหนุนเสริมคุณภาพชีวิตของ เยาวชนได้เกิดองค์ความรู้ขึ้น เรียกว่า ยุวพุทธทาสจิตอาสาโมเดล ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความมั่นคง ทางสุขภาพร่างกาย ทำให้มีสุขภาพดี และแข็งแรง เช่น การทานอาหารที่เหมาะสม การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และการพักผ่อนเพียงพอ จะช่วยให้ร่างกายมีสุขภาพดีและแข็งแรง การจัดการกับความเครียด การฝึกสมาธิ และการ มีสติช่วยในการจัดการกับความเครียด ส่งผลให้สุขภาพร่างกายดีขึ้น และลดความเสี่ยงจากโรคต่าง ๆ การพอเพียง

การมีความพอใจในสิ่งที่มีและการไม่ยึดติดกับความต้องการที่มากเกินไปช่วยให้การดำเนินชีวิตมีความสมดุล และไม่ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพจากความเครียด 2) ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ เป็นเสริมความยั่งยืน และความยุติธรรมในสังคม การดำเนินชีวิตตามแนวคิดของธัมมิกสังคมนิยมช่วยในการสร้างสังคมที่มีความยุติธรรม และยั่งยืน โดยการส่งเสริมการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการพัฒนาชุมชน การบริหารจัดการเศรษฐกิจอย่างมีความพอเพียง การใช้ทรัพยากรอย่างมีเหตุผล และการลดการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยช่วยในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และลดปัญหาหนี้สิน การสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่น การสนับสนุนการผลิต และการบริโภคสินค้าในท้องถิ่นช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น และลดการพึ่งพาทรัพยากรจากภายนอก 3) ด้านความมั่นคงทางจิตใจ เป็นการแสดงความสงบ และความสุขภายใน การฝึกสติและสมาธิช่วยให้มีจิตใจที่สงบและมีความสุขภายใน ซึ่งช่วยในการจัดการกับปัญหา และความเครียดได้ดีขึ้น และการปล่อยวาง การเรียนรู้การปล่อยวางจากความยึดติด และความกังวลช่วยให้เกิดความสงบ และความพอใจในชีวิต ความพอใจในสิ่งที่มี: การมีความพอใจในสิ่งที่มี และการไม่ยึดติดกับความต้องการที่มากเกินไปช่วยในการสร้างความสุข และความพอใจภายในจิตใจ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระ อุดมกิจสกุล ที่พบว่า ต้องส่งเสริมให้เยาวชนได้ฝึกอบรมเจริญจิตภาวนาเป็นนิตย์ เรียกว่า การพัฒนาด้านจิตใจ (พระ อุดมกิจสกุล, 2565) และ 4) ด้านความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม เช่น การรักษาสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีเหตุผล และการลดการใช้สิ่งของที่เป็นอันตรายช่วยในการรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน มีการส่งเสริมพลังงานหมุนเวียน การสนับสนุนการใช้พลังงานหมุนเวียนและการลดการใช้พลังงานที่ไม่ยั่งยืนช่วยในการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการลดขยะ การลดขยะและการรีไซเคิลช่วยในการรักษาความสะอาดของสิ่งแวดล้อมและลดปัญหามลพิษ

กระบวนการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรอยปณิธานพุทธทาสภิกขุ เพื่อหนุนเสริมคุณภาพชีวิตของ เยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความมั่นคงทางสุขภาพร่างกาย แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาสุขภาพร่างกาย โดยยึดหลักธรรมเป็นการดูแลสุขภาพผ่านการมีสติ รวมถึงฝึกสติช่วยให้เรามีความตระหนักรู้ถึงการดูแลสุขภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูปลัดนิคม นาควโร ที่พบว่า ด้านความมั่นคงทางสุขภาพร่างกาย ในการปฏิบัติต้องมีสัปปายะ เช่น การเลือกอาหารที่ดีต่อร่างกาย การออกกำลังกาย และการพักผ่อนอย่างเพียงพอ การรับรู้ในธรรมชาติของร่างกาย การเห็นความไม่เที่ยงของร่างกาย การเข้าใจว่าร่างกายมีความเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา เช่น การเจ็บป่วย การแก่ชรา การยอมรับความเป็นจริงนี้ช่วยให้เรารับมือกับปัญหาสุขภาพได้ดีขึ้น (พระครูปลัดนิคม นาควโร, 2562) การปฏิบัติธรรมเพื่อสุขภาพที่ดี การทำสมาธิ และการฝึกสติส่งผลดีต่อสุขภาพร่างกาย การฝึกสติในการทำกิจกรรมประจำวันช่วยให้เรามีสุขภาพที่ดีทั้งกาย และส่งผลถึงจิตใจด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิติกานต์ ธรรมหรรษากุล ที่พบว่า พฤติกรรมของมนุษย์ได้รับอิทธิพลมาจากปัจจัยภายใน คือ สภาพจิตและอุปนิสัยที่มีมาแต่เกิด และปัจจัยภายนอก คือ การได้รับการอบรมสั่งสอน การคบค้าสมาคมกับเพื่อน และสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ศาสนาพุทธสอนให้พัฒนาศีล เพื่อชำระกาย และวาจาให้บริสุทธิ์ ปราศจากบาปและอกุศลกรรม สอนให้พัฒนาปัญญาโดยการศึกษาเล่าเรียน (นิติกานต์ ธรรมหรรษากุล, 2563) พัฒนาทักษะในการจัดการกับอารมณ์ การสัมผัสแบบอวิชชาแล้วนำไปสู่การปรุงแต่งจนเกิดความรู้สึกลงลึกไปที่ความหมายนำไปสู่ความอยาก เมื่อได้ความอยากตามที่ยากแล้วก็ยึดติดในสิ่งได้นั้น (วัชรระ งามจิตรเจริญ, 2556) การออกมาเสียจากวัตถุนิยมต้องอาศัยธรรมนิยม มีสัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ และ สัมมาสมาธิโดยใช้หลักสัมมาทิฐิเป็นตัวนำไปสู่เป้าหมายในการดำเนินชีวิตที่ออกมาเสียจากวัตถุนิยม

ด้วยความตั้งมั่นอย่างแน่วแน่ ซึ่งต้องอยู่ในระดับสัจธรรมที่มีรากฐาน (เกียรติศักดิ์ ดวงจันทร์, 2562) 2) ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ท่านสอนให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างสุขภาพทางสังคมและเศรษฐกิจที่ดี การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การมีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว และสังคม การมีความสัมพันธ์ที่ดีช่วยให้เรามีสุขภาพจิตที่ดี การช่วยเหลือ และสนับสนุนซึ่งกันและกันในชุมชนรวมถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า การปฏิบัติตามหลักธรรมในการใช้ทรัพยากรอย่างพอเพียงและไม่ฟุ่มเฟือย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัทรานิษฐ์ ร้อยหมื่นไวย ที่พบว่า ส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินวิถีชีวิตตามแนวหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้สามารถพึ่งตนเอง ได้ มีความเป็นอยู่อย่างมีความสุขและพอเพียง (ภัทรานิษฐ์ ร้อยหมื่นไวย, 2566) เช่น การบริโภคอาหารอย่างมีสติและการจัดการการเงินอย่างรอบคอบที่พร้อมเพรียงของสังคมรวมถึงการส่งเสริมสุขภาพในที่ทำงาน การมีสภาพแวดล้อมที่ดีในที่ทำงาน การสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนสุขภาพดี เช่น การลดความเครียดในที่ทำงานและการส่งเสริมกิจกรรมที่มีประโยชน์ สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังข้อค้นพบจากงานวิจัยของ อัญชิษฐา หาญกิจรุ่ง ที่พบว่า การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ในการพัฒนา จะทำให้เกิดวิถีของการพัฒนาและผลของการพัฒนาที่สมดุล ความพอเพียงจึงเป็นทั้งวิธีการที่คำนึงถึงความสมดุล ความพอประมาณ และการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อนำไปสู่ผลของการกระทำที่ก่อให้เกิดผลของการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านที่คำนึงความยั่งยืนของทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม ทุนทางสิ่งแวดล้อม และทุนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรม (อัญชิษฐา หาญกิจรุ่ง, 2559) 3) ด้านความมั่นคงทางจิตใจ ท่านสอนให้เห็นการบูรณาการในสุขภาพจิตใจตามหลักธรรม การฝึกสติและการทำสมาธิ การเจริญสติ การฝึกสติช่วยให้เราควบคุมอารมณ์และความรู้สึกได้ดีขึ้น ลดความเครียด และความวิตกกังวล การทำสมาธิ การฝึกสมาธิช่วยให้จิตใจสงบและมีความมั่นคง การมีจิตใจที่สงบช่วยให้สุขภาพจิตดี การเข้าใจธรรมชาติของอารมณ์ การเห็นความไม่เที่ยงของอารมณ์ การเข้าใจว่าอารมณ์มีการเปลี่ยนแปลงช่วยให้เราไม่ยึดติดหรือวิตกกังวลเกินไป การพัฒนาความเมตตา และความกรุณา การพัฒนาความเมตตา การมีความเมตตาและกรุณาต่อผู้อื่นช่วยให้เรามีสุขภาพจิตที่ดีและลดความรู้สึกท้อแท้ ความร้อนในอารมณ์ ท่านเน้นนิพพานต้องที่นี้เดี๋ยวนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัญชิษฐา หาญกิจรุ่ง พบว่า การพัฒนาจิตใจ คือ การพิจารณาคุณธรรมในตัวบุคคล กล่าวคือ มีเมตตา กรุณา ศรัทธา หิริ โอตตัปปะ หรือเรียกว่าจริยธรรมที่ทำให้จิตใจมีความสุข (อัญชิษฐา หาญกิจรุ่ง, 2559) และ 4) ด้านความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม ท่านสอนให้เห็นถึงความเป็นธรรมชาติการรักษาสิ่งแวดล้อม การรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพที่ดี การลดผลกระทบจากมลพิษ การทำให้สิ่งแวดล้อมสะอาด เช่น การลดมลพิษ การรีไซเคิล และการลดการใช้สารเคมีที่เป็นอันตราย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เช่น การใช้พลังงานทดแทน และการอนุรักษ์ป่าไม้ การส่งเสริมการใช้ชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย การปฏิบัติตามหลักธรรมในการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย และไม่ฟุ่มเฟือย เช่น การใช้สิ่งของอย่างมีประสิทธิภาพ และการลดการบริโภคที่มากเกินไป สอดคล้องกับพุทธจริยธรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม ดังข้อค้นพบจากงานวิจัยของ พระครูอุทัยสุตกิจ และคณะ ที่พบว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่มีการทำกุศลกรรม เช่น การปลูกต้นไม้ การกตัญญูต่อแผ่นดินที่อยู่อาศัย ความเสียสละต่อบุคคลอื่น และคุณธรรมจริยธรรมต่อเพื่อนมนุษย์ ทั้งนี้ เพื่อประยุกต์หลักพุทธธรรมให้มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อสังคมมนุษย์ โดยจะนำหลักธรรม 2 ข้อ คือ หลักอภัยปัจจยตา และ เมตตา ดังนี้ 1) อภัยปัจจยตา หลักธรรมเกี่ยวกับกฎธรรมชาติ

ที่เกิดขึ้นตั้งอยู่และสลายไปโดยความอาศัยกันเป็นเหตุเป็นผลแก่กันและกัน และ 2) เมตตาเป็นคุณธรรมที่สัมพันธ์กับกฎแห่งกรรมและเพื่อความอยู่รอดปลอดภัย ของคนทั้งหลายสืบไป (พระครูอุทัยสุตกิจ และคณะ, 2564)

การสร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนา และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตตามรอยปณิธานพุทธทาสภิกขุ ในการหนุนเสริมชีวิตของเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้เป็น “ลูกที่ดี ศิษย์ที่ดี เพื่อนที่ดี พลเมืองที่ดีชาวพุทธที่ดี และมนุษย์ที่เต็ม” หมายถึงการมีคุณสมบัติและการปฏิบัติตัวในแต่ละบทบาทหน้าที่อย่างดีเยี่ยมลูกที่ดี เคารพและดูแลพ่อแม่ ศิษย์ที่ดี เรียนรู้และปฏิบัติตามคำสอนของครู เพื่อนที่ดี สนับสนุนและซื่อสัตย์ต่อเพื่อน พลเมืองที่ดี ปฏิบัติตามกฎหมายและมีส่วนร่วมในสังคม ชาวพุทธที่ดี ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาจนเข้าถึงหัวใจพระพุทธศาสนา คือ การเห็นแจ้งด้วยความรู้สึกลงใจอย่างแท้จริงว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวงอันใคร ๆ ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น พุทธศาสนิกชนเข้าถึงหัวใจพระพุทธศาสนาได้หลายวิธี เช่น เข้าใจภาษาคน - ภาษาธรรม การไม่รู้ภาษาธรรมเป็นอุปสรรคอันยิ่งใหญ่ ทำให้เข้าใจหัวใจศาสนา ผิดให้มีสติสัมปชัญญะด้วยอานาปานสติภาวนา พยายามดึงจิตของตนออกจากอำนาจวัตถุ นิยม หันมาหาธรรมนิยมนำมาดำเนินชีวิตตามแนวทางเหล่านี้ช่วยให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าและมีความสุขในชีวิต และสร้างผลดีต่อสังคมและโลกใบนี้ ไว้ให้อย่างมั่นคงและยั่งยืนอย่างแท้จริง (อินทวรรณา เขยชื่นสกุล, 2551) หากจะให้บรรลุสำเร็จตามเป้าหมายอย่างสมบูรณ์ได้ ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานอื่น ๆ ด้วย สมาเด็ก และเยาวชนในแต่ละรุ่นแต่ละหลักสูตรของการเรียนจะมีการนำนักเรียนไปนอกสถานที่ เพื่อดูงานการบริหารจัดการในหลาย ๆ ด้าน เช่น หลักสูตรพุทธทาสศึกษา การเรียนรู้ทั้งด้านเนื้อหา และด้านกิจกรรม นอกจากนี้ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางจะมีหลายหน่วยงานให้การสนับสนุนในรูปแบบของการบริจาค เป็นความสุขของการเป็นผู้ให้ และผู้รับ เพราะเยาวชนจะรับรู้ว่าคุณค่าในสังคมและมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อยู่ สังคมไทยยังมีบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นความดีงามที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไป ในประเด็นนี้ผู้สูงวัยควรมีความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมใหม่ ๆ การรวมกลุ่มเพื่อนเพื่อท่องเที่ยว รวมกลุ่มกิจกรรมปันจักรยานกับคนรู้ใจ การเข้าร่วมกิจกรรมที่ภาครัฐจัดให้ เช่น สมาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลขุนทะเล สมาเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มเยาวชนจิตอาสาพระราชทาน เครือข่ายจึงเป็นเรื่องที่ดี เพราะทำให้สังคมเข้มแข็ง อย่างเช่นกลุ่มย่อย ๆ มีกลุ่มชาววัด ยุวพุทธศรีวิชัย กลุ่มยุวพุทธทาสจิตอาสา การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือการทำกิจกรรมร่วมกันจะดี แต่ต้องมีความคิดเห็นตรงกันจะได้ไม่เกิดความขัดแย้งอาทิได้ร่วมงานวันล้ออายุ 116 ปี พุทธทาสภิกขุ วันมาฆบูชา ซึ่งองค์การสหประชาชาติ ได้ยกย่องให้วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญโลก

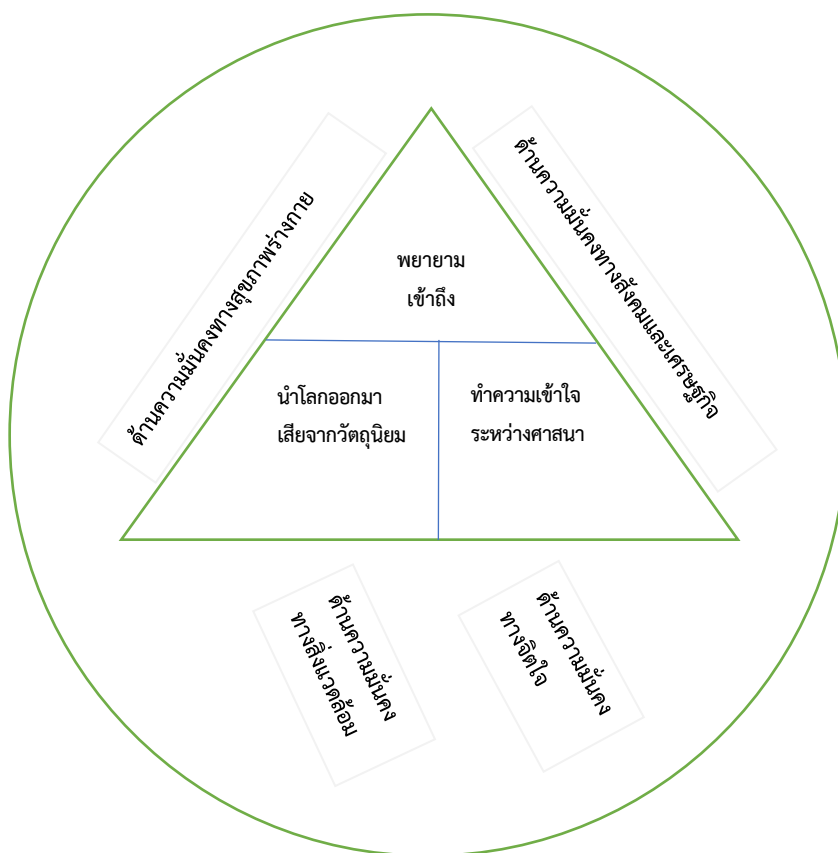
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ สรุปว่า แนวคิดของพุทธทาสภิกขุ เป็นการพัฒนาความเข้าใจในธรรมชาติของการรับรู้และการสัมผัส เพื่อการปฏิบัติธรรมที่มีความหมาย และเพื่อการพัฒนาจิตใจให้มีความสงบ และความเข้าใจที่ลึกซึ้งซึ่งมากขึ้นการใช้หลักโลกวัตรนิยมของพระพุทธทาสภิกขุในการทำ ความเข้าใจระหว่างศาสนาเน้นไปที่การมองข้ามความแตกต่างทางวัตถุ และมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาจิตใจ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การทำความเข้าใจในหลักธรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาจิตใจ และการทำดีจะช่วยให้เกิดความเข้าใจ และความเคารพระหว่างศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ การนำโลกออกจากวัตรนิยมโดยใช้หลักของพระพุทธทาสภิกขุ คือ การส่งเสริมการลดการยึดมั่นในวัตถุ และการมุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจ และคุณธรรม หลักธรรมที่พระพุทธทาสภิกขุเสนอให้มีการฝึกสมาธิ การพัฒนาคุณธรรม การใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย และการศึกษาเกี่ยวกับธรรมะจะช่วยให้เข้าใจ และลดการพึ่งพิงในสิ่งที่เปื้อนวัตถุ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความสุขที่แท้จริง พัฒนาสังคมที่มีความสุขร่วมกันตามรอยปณิธานพุทธทาสภิกขุ นั้น ต้องรวมถึงการต่อยอด สืบสาน พัฒนา แนวคิด หลักธรรม คำสอนอีกด้วย (เกียรติศักดิ์ ดวงจันทร์,

2562) การปฏิบัติตามแนวคิดของพุทธทาสภิกขุที่เน้นการเป็นอยู่ตามธรรมชาติ และการสร้างความสมดุลในชีวิตทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพร่างกาย สุขภาพดี และแข็งแรง การจัดการกับความเครียดได้ดีขึ้น ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ความยั่งยืนและความยุติธรรมในสังคม การบริหารจัดการเศรษฐกิจอย่างมีความพอเพียง ด้านจิตใจ ความสงบและความสุขภายใน การปล่อยวาง และความพอใจในสิ่งที่มี ด้านสิ่งแวดล้อม การรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน การลดขยะ และการสนับสนุนพลังงานหมุนเวียน เป็นการสร้างความมาตรฐานมีแนวทางนี้จะช่วยให้มีชีวิตที่สมดุล และมีความสุขในทุกด้านของชีวิต พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน และมีความหมาย อันประกอบด้วยชุดความรู้การอบรมยุวพุทธทาสจิตอาสา ภายใต้วิถีของพุทธทาสและสวนโมกข์เน้นที่ความเรียบง่าย สมถะ และการเข้าถึงธรรมชาติแท้ ๆ ของพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการสร้างเครือข่ายเยาวชนของจังหวัดสุราษฎร์ธานีนี้เอง (ละเอียด ศิลา น้อย และธานินท์ เหมบุตร, 2521)

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่องนี้ ได้พบองค์ความรู้ใหม่ (ศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรอยปณิธานพุทธทาสภิกขุ เพื่อหนุนเสริมคุณภาพชีวิตของเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้เป็นองค์ความรู้จากการวิจัย) สามารถแสดงเป็นโมเดลได้ ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ยุวพุทธทาสจิตอาสา

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน ยุวพุทธศาสนิกทายาท ประกอบด้วย ความดีที่สมบูรณ์รวมเป็น 6 ประการ ได้แก่

1. ลูกที่ดี หมายถึง ลูกที่มีความเคารพ กตัญญู ต่อพ่อแม่และผู้ใหญ่ ชยัน ซื่อสัตย์ แบ่งปัน
2. ศิษย์ที่ดี หมายถึง มีความเคารพ และกตัญญูต่อครู ชยันหมั่นเพียรในการเรียน ซื่อสัตย์และมีวินัย ใฝ่เรียนรู้อย่างดี และช่วยเหลือผู้อื่น พัฒนาตนเองทั้งด้านวิชาการ และคุณธรรม
3. เพื่อนที่ดี หมายถึง ความจริงใจและซื่อสัตย์ การให้เกียรติและเคารพในความคิดเห็น เอาใจใส่ และห่วงใย แบ่งปัน และสนับสนุน แบ่งปัน ให้อภัย และอดทน
4. พลเมืองที่ดี หมายถึง การเป็นพลเมืองที่ดีเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสังคมที่เข้มแข็งและสงบสุข พลเมืองที่ดีต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมรอบข้าง รวมถึงปฏิบัติตามกฎหมายและศีลธรรมอันดีงาม และการมีส่วนร่วมในสังคม
5. ชาวพุทธที่ดี หมายถึง การปฏิบัติแบบพิธีกรรมที่ชาวพุทธทั่วไปอาจยึดถือ พุทธศาสนิกชนเน้นให้กลับมาสู่ “แก่นของพุทธศาสนา” โดยเน้นการปฏิบัติธรรมอย่างถูกต้องตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่จะนำไปสู่การหลุดพ้นจากความทุกข์
6. มนุษย์ที่เต็ม หมายถึง การพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ให้เข้าถึงธรรมชาติที่แท้จริงของชีวิตและธรรมชาติของพระพุทธเจ้า

ได้ปฏิบัติตามรอยปณิธานพุทธศาสนิกชน

1. ปณิธานข้อ 1 คือ การเข้าถึงหัวใจศาสนาของตน
2. ปณิธานข้อ 2 คือ การทำความเข้าใจระหว่างศาสนา
3. ปณิธานข้อ 3 คือ การนำโลกออกมาเสียจากวัตถุนิยม

เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน 4 ประการ

1. ด้านความมั่นคงทางสุขภาพร่างกาย คือ เครื่องมือในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติธรรม การดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงจึงเป็นสิ่งสำคัญ
 2. ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ พุทธศาสนิกชนเน้นให้มนุษย์ทำงานและดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม ไม่ยึดติดในความโลภหรือการสะสมวัตถุเกินความจำเป็น ท่านมุ่งเน้นการพัฒนาสังคมที่ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข
 3. ด้านความมั่นคงทางจิตใจ การพัฒนาจิตใจให้มั่นคง ปลอดภัยจากกิเลส และมีสติปัญญาเพื่อเข้าใจความจริงของชีวิต
 4. ด้านความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม พุทธศาสนิกชนเน้นความสำคัญของการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุล การพัฒนามนุษย์ต้องสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม ไม่เบียดเบียนธรรมชาติ
- ภายใต้วิถีพุทธศาสนิกชน วิถีสวนโมกข์ การปฏิบัติธรรมและการเรียนรู้ธรรมะที่เรียบง่าย สอดคล้องกับธรรมชาติ และหลุดพ้นจากความยึดติดในรูปแบบที่ไม่ใช่แก่นแท้ของศาสนา วิถีของพุทธศาสนิกชนจึงเน้นที่ความเรียบง่าย สมถะ และการเข้าถึงธรรมชาติแท้ ๆ ของพระพุทธศาสนา

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า องค์ความรู้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรอยปณิธานพุทธทาสภิกขุเพื่อหนุนเสริมคุณภาพชีวิตของเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้มีองค์ความรู้ ที่เรียกว่า ยุวพุทธทาสจิตอาสาโมเดล ประกอบด้วย ความมั่นคงทางสุขภาพร่างกาย เยาวชนได้รับความรู้เรื่องสุขภาพ ส่งเสริมการออกกำลังกาย และดูแลด้านโภชนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคม และเศรษฐกิจ สร้างชุมชนเข้มแข็ง พัฒนาทักษะชีวิต สร้างแรงบันดาลใจและเป็นอย่างที่ดี ส่งเสริมการศึกษาและอาชีพ สนับสนุนทางการเงินและทรัพยากร ด้านความมั่นคงทางจิตใจ มีสภาพแวดล้อมที่สร้างสรรค์ ความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว เพื่อพัฒนาทักษะในการจัดการกับอารมณ์ การรับรู้ และเข้าใจจิตวิทยา กระบวนการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรอยปณิธานพุทธทาสภิกขุ เพื่อหนุนเสริมคุณภาพชีวิตของเยาวชน รู้จักการเป็น “ลูกที่ดี ศิษย์ที่ดี เพื่อนที่ดี พลเมืองที่ดีชาวพุทธที่ดี และมนุษย์ที่เต็ม” ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาจนเข้าถึงหัวใจพุทธศาสนา คือ การเห็นแจ้งด้วยความรู้สึกลึกในใจอย่างแท้จริงว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวง อันใด ๆ ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น พุทธศาสนิกชนเข้าถึงหัวใจพุทธศาสนาได้หลายวิธี พยายามดึงจิตของตนออกจากอำนาจวัตถุนิยม สร้างภาคีเครือข่ายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรอยปณิธานพุทธทาสภิกขุเพื่อหนุนเสริมคุณภาพชีวิตของเยาวชน ประกอบด้วย ภาครัฐ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี วิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี ภาคประชาสังคม คือ พุทธสมาคมจังหวัดสุราษฎร์ธานี อาสาสมัครคุมประพฤติจังหวัดสุราษฎร์ธานี อาสาสมัครกุศลศรัทธาสุราษฎร์ธานี ภาคเอกชน คือ กลุ่มบริษัทห้างร้านต่าง ๆ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเป็นสื่อกลางเพื่อจัดและปรับปรุงหลักสูตรพุทธทาสศึกษา และสามารถส่งเสริม ต่อยอด และพัฒนาตามกระบวนการสืบสานแนวปณิธานพุทธทาส ด้วยการหนุนเสริมคุณภาพชีวิตเยาวชน อย่างเหมาะสม 2) ควรให้การสนับสนุนโรงเรียนที่ร่วมโครงการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรพุทธทาสศึกษาเดิม และการสืบสานร่วมสร้างเครือข่ายร่วมยุวพุทธทาสจิตอาสา โดยผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ 3) ควรกำหนดนโยบายที่เป็นรูปธรรมลงในแผนพัฒนาในการสนับสนุนส่งเสริม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวปณิธานพุทธทาสภิกขุ อย่างต่อเนื่องพร้อมทั้งมีการจัดให้ติดตามเพื่อให้ร่วมกันในการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง 4) ควรส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามแนวปณิธานพุทธทาสภิกขุ ในเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นและส่วนท้องถิ่น 5) ควรกำหนดนโยบายที่เป็นรูปธรรมลงในแผนพัฒนาในการสนับสนุนส่งเสริม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวปณิธานพุทธทาสภิกขุ อย่างต่อเนื่องพร้อมทั้งมีการจัดให้ติดตามเพื่อให้ร่วมกันในการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง พร้อมทั้งมีการจัดให้ติดตามเพื่อให้ร่วมกันในการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง และ 6) ควรดำเนินการและประสานงาน โดยให้สถานศึกษา ท้องที่ ท้องถิ่น ได้ร่วมกิจกรรมดังกล่าวได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้การสนับสนุนในการพัฒนาเยาวชนอันเป็นบุคลากรสำคัญของพระพุทธศาสนา ประเทศชาติที่เพิ่มจำนวนขึ้นในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติศักดิ์ ดวงจันทร์. (2562). แนวคิดของพุทธทาสภิกขุกับการออกมาจากวัตถุนิยม. วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น, 3(2), 171-194.
- นิติกันต์ ธรรมहरราชกุล. (2563). การพัฒนาตนตามหลักการทางพระพุทธศาสนา. วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 21(2), 230-241.

- ปัทวี สัตยวงศ์ทิพย์. (2558). การแก้ปัญหาวัยรุ่นไทยในทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุ. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์, 23(43), 85-104.
- พระครูใบฎีกาธีรยุทธ จนทูปโม. (2563). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ. วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคล สุวรรณภูมิ, 2(2), 471-482.
- พระครูปลัดนิคม นาควโร. (2562). การพัฒนารูปแบบและมาตรฐานในการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำ จังหวัดกรุงเทพมหานคร. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูอุทัยสุตกิจ และคณะ. (2564). พุทธจริยธรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมตามวิถีพุทธ. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, 6(1), 218-231.
- พีระ อุดมกิจสกุล. (2565). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทไปรษณีย์ไทย ดิสทริบิวชั่น จำกัด. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภัทรานิษฐ์ ร้อยหมื่นไฉ. (2566). การพัฒนาคุณภาพชีวิตวิถีใหม่ของคนเมืองเชิงพุทธบูรณาการ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ละเอียด ศิลาน้อย และธานินท์ เหมบุตร. (2521). วิถีพุทธทาส วิถีสวนโมกข์. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.
- วัชระ งามจิตรเจริญ. (2556). พุทธศาสนาเถรวาท. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมเจตน์ ผิวทองงาม. (2557). พุทธทาสภิกขุกับการแนะแนวทางการดำเนินชีวิต. วารสารมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 6(2), 175-208.
- อัญชิษฐา หาญกิจรุ่ง. (2559). พุทธจิตวิทยาเพื่อการพัฒนาตนเอง. วารสารพุทธจิตวิทยา, 1(2), 30-38.
- อินทวรรณ เชนชื่นสกุล. (2551). การนำโลกออกมาเสียจากอำนาจวัตถุนิยมตามความคิดและการปฏิบัติของท่าน อาจารย์พุทธทาส. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 1(2), 12-29.